

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 229. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius04val-shoot-idm140034109447760/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

Peder Palladius til den Christen Læser. 22r

DEn alsmæctigste Gud i Himmelen vor Herrens
 Jesu Christi Sader/ giffue sin naade der til/ at det
 maatte vdi naagen maade være velstedt/ oc hoff
 nogle/ efterdi det fand icke skee hoff mange (thi Dieffuelen er 5
 io Krafftig hoff den store hob/ som høre hannem til/ saa at
 der er ingen forbedring at vente) Gud giffue (siger ieg) at
 det maatte ellers være velstedt/ at her gaar saa mange smaa
 bøger vdi paa Danske/ icke aleniste de som staa i den hellige
 Scrifft/ som Kong Dauidz Psaltere/ Kong Salomons Ord- 10
 sprog/ Jesus Syrach etc. Men oc saa andre som ere vdspondne
 oc vddragne aff samme hellige Scrifft/ mod allehonde store
 synder/ som nu ere gengse hoff den menige mand/ oc saa al-
 mindelige/ lige som det vaare kaastelige Dygder oc velgernin-
 ger/ i dette klare Euangelii liuff/ som mod det formaledide 15
 Ager/ mod den forbandede Druckenskab etc. Oc nu her mod
 den skændige Guds bespaattelse/ met Suæren oc banden/ Huil-
 den himmel oc Jord skal icke kunde fordrage lenger/ end si-
 ge Gud self som her til haffuer met stor taalmodighed lid oc
 told samme bespaattelse oc vræt/ som hannem skeer paa sig 20
 self/ paa hans kære Søn/ paa den Helligaand/ paa hans kære
 Søns mandom oc hans tho hoffuerdige Sacramenter/ Thi
 faalk acter det nu faat inted/ at vor Herre Jesus Christus
 bleff kaarssfest paa Langfredag/ met minder end at de daglige
 kaarssfeste hannom aff ny igen/ met mange tussinde blodige 25
 Eder/ och bander/ om hans Vunder/ || Pine oc død/ som i 22v
 saa grusomelige nock at høre i denne Bog/ Oc paa det/ at
 inted skulde forsømmis/ til at affpredicke och affuende/ den
 offuermaade formaledidet Suæren oc banden/ lod ieg denne
 Bog vdgaa i trende maade/ paa det at naar Rebet er tresnod 30
 da holder det snarest/ saa maatte end oc saa disse tre smaa
 Bøger/ mod Suæren och banden noget gaat vdrætte til gaffns
 och til Guds ære/ at temme och spege den arme forgiftige

Tunge/ at den skal icke saa raade sig selff/ vdaff it ont for-
 maledidet hierte/ som Iacobus 3 Cap. siger/ atz Tungen er
 en liden Lem/ och kommer store ting aff sted/ besmitter det
 gandske legemme/ och optender al vor omgengelse/ naar hun
 5 er optend aff Hellsfuede/ Thi al Natur/ Diur oc Fule oc Sug-
 orme oc vnderlig Ting vdi haffuet bliffue temde oc ere temde
 aff Menniskelige Natur/ Men tungen fand inted Menniske
 temme/ det wrolige onde/ fuld aff Dodelige forgiftelse/ met
 hende loffue wi Gud Sader/ oc met hende bande wi Menni-
 10 sken/ som ere giorde effter Guds Billede/ aff en mund gaar
 loff oc bander/ met andet huad Iacobus der scriffuer om den
 arme Lem vor Tunge/ som lader sig saa vanbruge.

Tre smaa Bøger sagde Jeg/ ere nu nylige vdgongne mod
 Suæren oc Banden/ Den første er it Quatern paa Latine/
 15 tilskreffuit/ aff Øffrigheds befaling/ det gandske Klerckeri/
 som er vdi Predicke Embedit/ at affpredicke samme suare
 Guds Bespaattelse och forstørnelse/ saa megit som dem muel-
 ligt fand være. Det andet Quatern vdsæt aff Latine paa
 Danske/ er skreffuit til Almus saalck/ at ingen skal kunde
 20 brede sig vild der om/ at de io || saa baade at høre oc læse/
 det som dem skal icke behage vel/ vden/ de rette oc bedre sig.
 Den tredie er nu denne Bog som de andre tho ere vddragne aff/
 den skal være Øffrigheden oc al deris Hofffinder oc Hofftieneres
 tilskreffuit/ skendct oc giffuit til en paamindelse oc vnderuisning/
 25 i dette ny Aar/ effterdi det gamle er bortte/ met mange gruse-
 lige och store Synder/ alligenel at straffen oc regenskabt staar
 endnu tilbage/ suart oc grumt nock/ huo sig icke vil rette oc
 bedre.

Den første sag huor faar ieg haffuet skreffuit dem denne
 30 Bog til/ er denne/ at de haffue formaning och vnderuisning
 aldermest behoff der om/ det kende Gud/ oc hand giffue huer
 sin Naade til at rette sig.

Den anden er den/ atz Øffrigheden tit paamindis deris
 Embede i denne Bog/ huad dem bør at gøre der til vnder
 35 Guds høyeste straff.

Den tredie sag er/ at den fromme Docter/ Andreas Mus-
 culus/ haffuer stendt denne Bog paa Tydske/ en frommer/
 Edel Krigsmand/ huilken hand loffuer derfaar/ at hand
 holder sig temmelig iblant saadant Krigs faalk/ som hand
 skal daglige omgaas met/ och at hand er Gudfrøctig/ mit 5
 iblant de onde/ oc haffuer der hoff købt alle salige Lutheri
 Tomos oc Bøger paa Tydske/ at forfremme sig met vdi Guds
 Ord oc hans saligheds sag. Saadanne fromme Gudfrøctige
 Stridsmend/ vaare ocsaa vdi Christi tid baade den ene Cen-
 turio oc den anden. Disligiste Regulus/ Jairus/ Eunuchus/ 10
 och andre/ huilke vort Herrefaalk och Hoffaalk skulde io gerne
 see sig i Spegel vdi/ efftersølge deris Exempel/ oc købe dem
 den danfke Bibel/ oc andre Bøger/ nyttelige oc gode/ smaa
 oc store/ som vdgaa nu i denne sifte tid/ dem til it Vidnisbyrd/
 enten || at staa faar Guds Domstol/ eller at falde/ Gud være 15 230
 loffuit/ at det er icke Sanss skyld her oppe i Simmelen/ som
 skal tillade saadant/ oc ey helder deris/ som skal det bære faar/
 Men skylden skal findis hoff dem/ som det icke ville annamme/
 Thi huad helder wi siunge glædelige eller grædelige faar dem/
 da sticke de dem inted der effter huercken met glæde eller sorrhig/ 20
 men ere som hine onde oc wærige Børn/ der forælderne kunde
 ingen vey komme met/ der som de staa end med Xiset offuer
 Hoffuedet paa dem/ Ere wi icke nock truede met Guds Riff/
 wtidelige Torden oc Liunild/ i fiord paa nytaars afften/ och
 met andre tegn straf i Jule helligedage/ siden met Comet/ 25
 Item Solens oc Maanens formørkelse/ met dyrtid och anden
 wlycke her paa Jorden/ som wi haffue/ och mere wi faa/ om
 wi icke rette oc bedre off/ besynderlige i disse fire vnderlige
 efftersølgendis Aaringe/ som nu tilstunde om huilcke er aff
 gammel tid prophetarit/ och besynderlige om det sterde/ i saa 30
 maade. Anno sepagesimo caueat sibi omnis Homo/ det er/
 paa det trediesinde tiuffuende Aar skal huert Menniske paa
 Jorden vogte och vare sig. Saadant maa mand frøcte sig
 faare/ Thi Synden søder saadant aff sig/ och drager straffen
 effter sig/ som en Sund/ der haffuer brudit sig løff/ drager 35
 Lencken effter sig.

Suo er den der veed icke her i Danmark/ at alle Sogne-
 prestes/ skulle tho gange om Marit i det alder minste bandsfette/
 effter Kongens Ordinantz/ som er/ den Søndag næst faare
 Jul/ oc den Søndag næst faare Paaske/ da skal hand vare
 5 alle dem at/ som icke mue gaa til Sacrament/ som ere icke
 aleniste Mandrabere/ Sorefaalk/ Skølleffnis faalk/ Bolere
 11 4r faalk/ Item Slemmere och demmere/ || Løgnere etc. men
 oc saa Vandere oc Suærere/ som forstaas oc saa vnder det
 ord Skendegefte.

10 Thi huor kand den Sellig Hands naade være vdi det Sierte/
 som saa mange skaacker (Gud beuare oss) flyffue vdaff hans
 hals/ sin fattige Nefte til onde/ Gud giffue du faar etc. Gud
 beuare oss/ siger ieg end en tid/ Haffuer du saa mange aff de
 15 onde/ at giffue bort/ Suilden hob maa der da være inde igen/
 som du haffuer at fare met oc der siden fare hen met dig/ til
 Selffuedis affgrund/ din Tunge er en liden Lem (som tilforn
 er sagt) Men hun forkaster din salighed saa snart/ som mand
 velter en Vogen om.

Mand siger det/ at den bondeman vdi farendeløff/ haff
 20 Kingsted/ som vaar besæt/ skulde haffue bandet sine gester
 vdi sig/ hand skulde haffue tagit en skaal fuld aff Øl/ oc sagt/
 gid Jeg drikker saa mange i mig/ som her er taare i etc. Suo
 veed der torde vel været saa mange vdi hannem/ som hand
 sagde til mig/ vdi en hel almues neruærelse/ der hand kom til
 25 sig igen/ effter at hans mund vaar tit hen vrenget op til hans
 Øren oc hans øyne vaare store trinde oc røde/ met gruselig
 Skraal oc Skrig hand gaff vd aff sig/ fordi hans gestie kunde
 icke lide en Christen bøn/ Peder sagde hand/ det frilder oc
 migrler vdi mine Ben oc Laar/ som der vaare tusinde Spurge
 30 vdi dem/ Wi haffue end om en beset in Euangelio/ der
 vaar it skaack aff de onde vdi hannem. Suor mange ere i?
 (sagde Christus) de suarede it skaack/ det er/ septusinde/ sep-
 hundrede/ tryssinde tiuffue och sep/ Du tørst icke regne dem op
 35 dem/ de ere io selffue veluelige nock til rede/ de løbe icke bort/ ||
 11 4r de bliffue vel haff dig/ alligeuel at du løcker dem icke vdi

Tynder/ oc er en stor Guds naade och miskundhed/ at en gang/
naar du haffuer dem alderslemmist/ vdi din mund de bryde
icke da vd i Øyene/ Næse oc mund/ at du bliffuer obenbarlige
besæt/ som du est alligeuel lønlige besæt.

Disligiste met Suæren/ er det icke en ønskelig ting/ at mand 5
finder dem/ som haffue saa lenge sorit/ om Gudz død (Gud
bestemte oss) at de gide icke nu lenger giort dem saa stor
wmag/ at nessne det saa bart her vd/ der faar drage de det
sammen i ic ord/ och Suære alligeuel ved huert ord de tale/
oc sig/ Stø/ gack tremmen i vaald/ Stø ieg troer icke det/ 10
Stø du skalt saa tusinde etc. Andre de ville forfeyre deris
Suæren met Femt Leder/ Guds Klunden/ Guds Sacraent/
Men det hielper dem inted som Jesus Syrach siger 23 Cap.

Derfaar effterdi at Gud lader gøre saa suære formaninger
til Øffrighed/ til leg oc lerd/ da er det høytid at vende paa 15
halff vey/ i huad raad mand finder det til/ Den fromme lerd
mand Vitus Theodorus gaff en Borgere vdi Norenberge dette
raad/ at naar mand kunde mercke hannem det aff at hand sor/
da skulde hand strax gaa hen vdi Kircken oc legge en Gylden
i fattige saalkis blaack/ det raad begynte hand at bruge/ oc 20
end før hand kom til hundrede/ da haffde hand vaand sig aff
at Suære. Der er raad mod alle wraad/ Gud almectigste for
Jesu Christi skyld/ forlæ oss met de beste raad/ at wi kunde
betencke oss/ bekende vaare Synder/ oc salde ind vdi hans
Skød/ met græden oc affbeden/ alligeuel at hand haffuer Riset 25
offuer Soffuedit paa oss/ at hand wilde spare oss/ oc brende
Riset op/ der som hand formercker vor aluorlig retning oc ||
bedring/ oc at wi ville temme oc spæge vaare Kindben i Bid- 30
sel oc Grime/ Gud giffue oss sin Naade der til Amen.

Screffuit i Københaffn anden Jule dag. 30

1556.